

LAUSUNTO

Helsinki, 16.4.2021

LAUSUNTOPALVELU: TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopalvelu.fi

Asia: Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027, EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelma

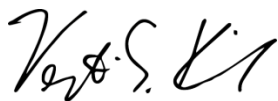
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 234 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 75 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja:

Erytisasiantuntija Ritva Varamäki, ritva.varamaki@soste.fi, puhelin 040 530 2223

Pääekonomisti Jussi Ahokas, jussi.ahokas@soste.fi, puhelin 050 308 6870

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

pääsihteeri

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

- SOSTE pitää vuosia 2021-2027 koskevaa Suomen kansallista EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa rakenteeltaan perusteltuna, sisällöllisiltä tavoitteeltaan hyvänä ja sen toimeenpanosuunnitelmaa mielekkäänä.
- Keskeiset aikamme yhteiskunnalliset kysymykset on sisällytetty ohjelmaan läpileikkaavina, mikä on toimiva ratkaisu. Kestävä kehitys, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, digitaalisuus, kansainvälistyminen, ilmastonmuutos ja innovatiivisuus ovat kysymyksiä, jotka yhteiskuntapolitiikassa juuri tällä hetkellä vaativat suuren huomion.
- Kestävän ja osallistavan kasvun tavoittelu joustavasti olosuhteiden muutoksiin reagoiden on hyvä lähtökohta usean vuoden ohjelmalle. Tulevina vuosina on ohjelman toimeenpanossa varmistettava, että joustavuus aidosti toteutuu ja ohjelmaan sisällytettävät hankkeet vastaavat erityisesti ajankohtaisiin haasteisiin.
- Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) tulevan rahoituksen tavoitteena on luoda edellytyksiä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden toteutumiseksi. Ohjelman tulee käydä tiivistä vuoropuhelua Euroopan komission valmisteleman sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano-ohjelman kanssa, kun tätä lähdetään tulevina vuosina aktiivisesti edistämään.
- SOSTE pitää ESR-rahoituksen tavoitteiden painopisteitä varsin hyvinä. Työllisyyden vahvistaminen, jatkuvan oppimisen ja työelämän kehittäminen, sukupuolten tasa-arvon vahvistaminen ja yhdenvertaisuuden, yhtäläisyyden mahdollisuuksien ja osallisuuden tukeminen edellyttävät jatkossakin määrätietoisia yhteiskuntapolitiittisia toimenpiteitä ja hankekokonaisuuksia.
- SOSTE pitää hyvänä pyrkimystä yksinkertaisuuteen rahoituksessa ja hankkeiden hallinnossa. Tällä voi pidemmän päälle olla erittäin suuri merkitys hankkeiden vaikuttavuuden ja joustavan toteuttamisen kannalta.
- On tärkeää, että hankkeiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan läpi niiden toteuttamisen. Hankekokonaisuuksiin pitäisi sisällyttää aina kokonaisarviointi, joka kerää yhteen yksittäisten hankkeiden tuloksia kuvaavat arviot. Tieteellistä arviointia pitäisi myös mahdollisuuksien mukaan hyödyntää hankkeiden arvioinnissa.
- SOSTEn mielestä on ohjelmassa esitetty tavoite muodostaa EAKR ja ESR-hankeista sisällöllisiä kokonaisuuksia, on erittäin hyvä. Mitä paremmin samoja tai samansuuntaisia tavoitteita asettavat hankkeet toimivat yhteen, sitä vaikuttavampi Suomen ohjelmasta kokonaisuudessaan saadaan.
- ESR-hankeissa SOSTE toivoo huomiota kiinnitettävän erityisesti välityömarkkinoiden resursointiin ja kehittämiseen, yksilöllisten ja tarvelähtöisten työllisyyspalveluiden laajentamiseen, eri tasoihin osaamisinvestointeihin, kansalaisten mielenterveyttä ennalta ehkäiseviin toimiin sekä sosiaaliturvan aukkoja paikkaaviin hyvinvointi-investointeihin. Tähän ohjelma tässä muodossaan antaa mahdollistavat puitteet.

LAUSUNTO

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

SOSTE pitää vuosia 2021-2027 koskevaa Suomen kansallista EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa rakenteeltaan perusteltuna, sisällöllisiltä tavoitteeltaan hyvänä ja toimeenpanosuunnitelmaa mielekkäänä. Kokonaisuutena se jatkaa johdonmukaista EU:n aluepolitiikan ohjelmallista toteuttamista, mitä Suomessa on 1990-luvulta asti tehty. Ohjelmassa kiinnitetään kiitettävästi huomiota aikaisempina ohjelmakausina havaittuihin parannuskohtiin, joita pyritään myös ratkaisemaan.

Keskeiset aikamme yhteiskunnalliset kysymykset ja haasteet on sisällytetty aluepolitiikan ohjelmaan läpileikkaavina, mikä on SOSTEn mielestä toimiva ratkaisu. Kestävä kehitys, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, digitaalisuus, kansainvälistyminen, ilmastonmuutos ja innovatiivisuus ovat kysymyksiä, jotka yhteiskuntapolitiikassa juuri tällä hetkellä vaativat suuren huomion. Tähän listaan voisi lisätä osallisuuden, joka liittyy oikeastaan kaikkiin edellä mainittuihin teemoihin erityisenä sisältönä.

Kestävän ja osallistavan kasvun tavoittelu joustavasti olosuhteiden muutoksiin reagoiden on hyvä lähtökohta usean vuoden ohjelmalle. Kuten koronakriisi on osoittanut, yhteiskunnalliset olosuhteet voivat muuttua nopeastikin, jolloin liian jäykät ohjelmat ja niiden toimeenpano tulevat melko varmasti epäonnistumaan tavoitteidensa saavuttamisessa mutta ennen kaikkea yhteiskunnallisiin tarpeisiin vastaamisessa. Tulevina vuosina on ohjelman toimeenpanossa on varmistettava, että joustavuus aidosti toteutuu ja ohjelmaan sisällytettävät hankkeet vastaavat erityisesti ajankohtaisiin haasteisiin. Ylipäätään sulavaan siirtymään ohjelmasta toteutukseen kannattaa panostaa.

Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) tulevan rahoituksen tavoitteena on luoda edellytyksiä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden toteutumiseksi. On tärkeää, että aluepolitiikan ohjelma käy tiivistä vuoropuhelua Euroopan komission valmisteleman sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpano-ohjelman kanssa, kun tätä lähdetään tulevina vuosina aktiivisesti edistämään. EU:n kevään huippukokous Portugalissa viitoittaa tätä kehitystä ja sitä kannattaa seurata tarkasti myös aluepolitiikan näkökulmasta.

SOSTE pitää ohjelmassa esitettyjä ESR-rahoituksen tavoitteiden painopisteitä varsin hyvinä. Työllisyyden vahvistaminen, jatkuvan oppimisen ja työelämän kehittäminen, sukupuolten tasa-arvon vahvistaminen ja yhdenvertaisuuden, yhtäläisien mahdollisuuksien ja osallisuuden tukeminen edellyttävät jatkossakin määrätietoisia yhteiskuntapoliittisia toimenpiteitä ja hankekokonaisuuksia. Kun hankkeita lähdetään toteuttamaan, tulee aikaisemmissa samalla yhteiskunnan alueella toteutetuissa hankkeissa ja pysyvissä toiminnoissa kertynyttä osaamista hyödyntää. Hankkeet tulee pyrkiä myös yhdistämään olemassa oleviin rakenteisiin ja toimintoihin siten, että niiden välille syntyy aitoa ja eteenpäin työntävää synergiaa.

SOSTE pitää erittäin hyvänä ohjelman pyrkimystä yksinkertaisuuteen rahoituksessa ja hankkeiden hallinnossa. Tällä voi pidemmän päälle olla erittäin suuri merkitys hankkeiden vaikuttavuuden ja joustavan toteuttamisen kannalta. Mitä helpommin ja joustavammin hankkeita saadaan käyntiin,

sitä paremmin ne pystyvät vastaamaan myös yhteiskunnallisten olosuhteiden muutokseen ja niistä nouseviin tarpeisiin eri puolilla yhteiskuntaa.

Jotta hankekokonaisuudesta ja sen kautta ohjelmasta tulee laajasti vaikuttava, on tärkeää, että hankkeiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan läpi niiden toteuttamisen. SOSTE toivoo, että hankekokonaisuuksiin sisältyisi aina kokonaisarviointi, joka kerää yhteen yksittäisten hankkeiden tuloksia kuvaavat arviot. Tieteellistä arviointia pitäisi myös mahdollisuuksien mukaan hyödyntää hankkeiden arvioinnissa ja rahoitusta tieteelliseen arviointiin pitäisi hakea johdonmukaisesti kansallisista tutkimusrahoituksista.

SOSTEn mielestä on ohjelmassa esitetty tavoite muodostaa EAKR ja ESR-hankkeista sisällöllisiä kokonaisuuksia, on erittäin hyvä. Mitä paremmin samoja tai samansuuntaisia tavoitteita asettavat hankkeet toimivat yhteen, sitä vaikuttavampi Suomen ohjelmasta kokonaisuudessaan saadaan. Kuten edellä todettiin, kaikkien aluepolitiikan ohjelman hankkeiden pitää pyrkiä etsimään synergiaa sekä muiden EU-prosessien että kansallisen yhteiskuntapolitiikan ja olemassa olevien rakenteiden sekä järjestelmien kanssa.

ESR-hankkeissa SOSTE toivoo huomiota kiinnitettävän erityisesti välityömarkkinoiden resursointiin ja kehittämiseen, yksilöllisten ja tarvelähtöisten työllisyyspalveluiden laajentamiseen, eri tasoihin osaamisinvestointeihin, kansalaisten mielenterveyttä ennalta ehkäiseviin toimiin sekä sosiaaliturvan aukkoja paikkaaviin hyvinvointi-investointeihin. Tähän ohjelma tässä muodossaan antaa mahdollistavat puitteet, mutta käytännön toiminta vasta määrittää sen, miten edellä mainittuihin kysymyksiin todellisuudessa tartutaan, miten ne sisällytetään ohjelman konkreettisiin tavoitteisiin ja millaisia tuloksia lopulta saadaan.

SOSTE näkee, että ohjelmalla päästään sen nykyisessä muodossa hyvin alkuun tulevien vuosien EU-aluepolitiikan toteuttamisessa Suomessa, mutta aitoa joustavuutta ohjelman toimeenpanossa vaaditaan.